

Landschapsvisie Lanakerveld

Augustus 2018

Gemeente Maastricht

INHOUDSOPGAVE:

1. HUIDIGE SITUATIE	2-3
2. BETEKENIS EN WAARDE VAN HET ZOUWDAL	3-4
3. ONTWIKKELINGEN	3-4
4. HERINRICHTING VAN HET ZOUWDAL	5-6
5. OPENHEID EN COULISSEN	5-6
6. ROUTES	9-10
7. ECOLOGIE	11-12
8. WATERHUISHOUDING	13-14

1. Huidige situatie

Het gebied Lanakerveld, met het daarbinnen gelegen Zouwdal, is al sinds mensenheugenis in gebruik als landbouwgebied. Het gebied wordt begrensd door de Brusselseweg in het oosten, het Albertkanaal in het westen, de Belgische industrie (Europark, gemeente Lanaken) in het noorden en de rand van Malberg en Oud-Caberg in het zuiden. Het huidige beeld is dat van een open landbouwgebied, met vergezichten op de overzijde van het Maasdal en het Albertkanaal. De Noordzijde wordt gedomineerd door het beeld van de Belgische industrie met windmolens. Op het laagstgelegen deel ligt de Zouwweg, die gekruist wordt door enkele paden en holle wegen haaks daarop, waarvan de meeste doodlopen op de landsgrens. Aan de zijde van Malberg bevinden zich sportvelden en volkstuinen die bijna tot aan de Zouwweg reiken. Aan de zuidwestzijde bevindt zich op Belgisch grondgebied de steenfabriek Wienerberger. Van alle stadsranden van Maastricht is deze het meest bekneld tussen stedelijke ontwikkelingen

2. Betekenis en waarde van het Zouwdal

Historie

Het Lanakerveld is het oudste landbouwgebied van Nederland. Hier hebben zich de eerste landbouwers van Nederland, de Bandkeramiekers gevestigd. Langs de van Akenweg bevinden zich nog enkele monumentale boerderijen van waaruit het gebied werd bewerkt. Omdat het gebied aan de stadsrand van Maastricht ligt, heeft het een grote waarde voor de stadsbewoners, die het gebied als uitloopgebied gebruiken.

Beleid van de provincie

Door de provincie is het Lanakerveld als één van de Stad-Landzones binnen Zuid-Limburg aangemerkt. Deze zones liggen op het grensvlak van stedelijk gebied en het buitengebied van het Nationaal Landschap Zuid-Limburg. Deze gebieden hebben de kans om als een scharnierpunt te functioneren tussen het stedelijk en landelijk gebied.

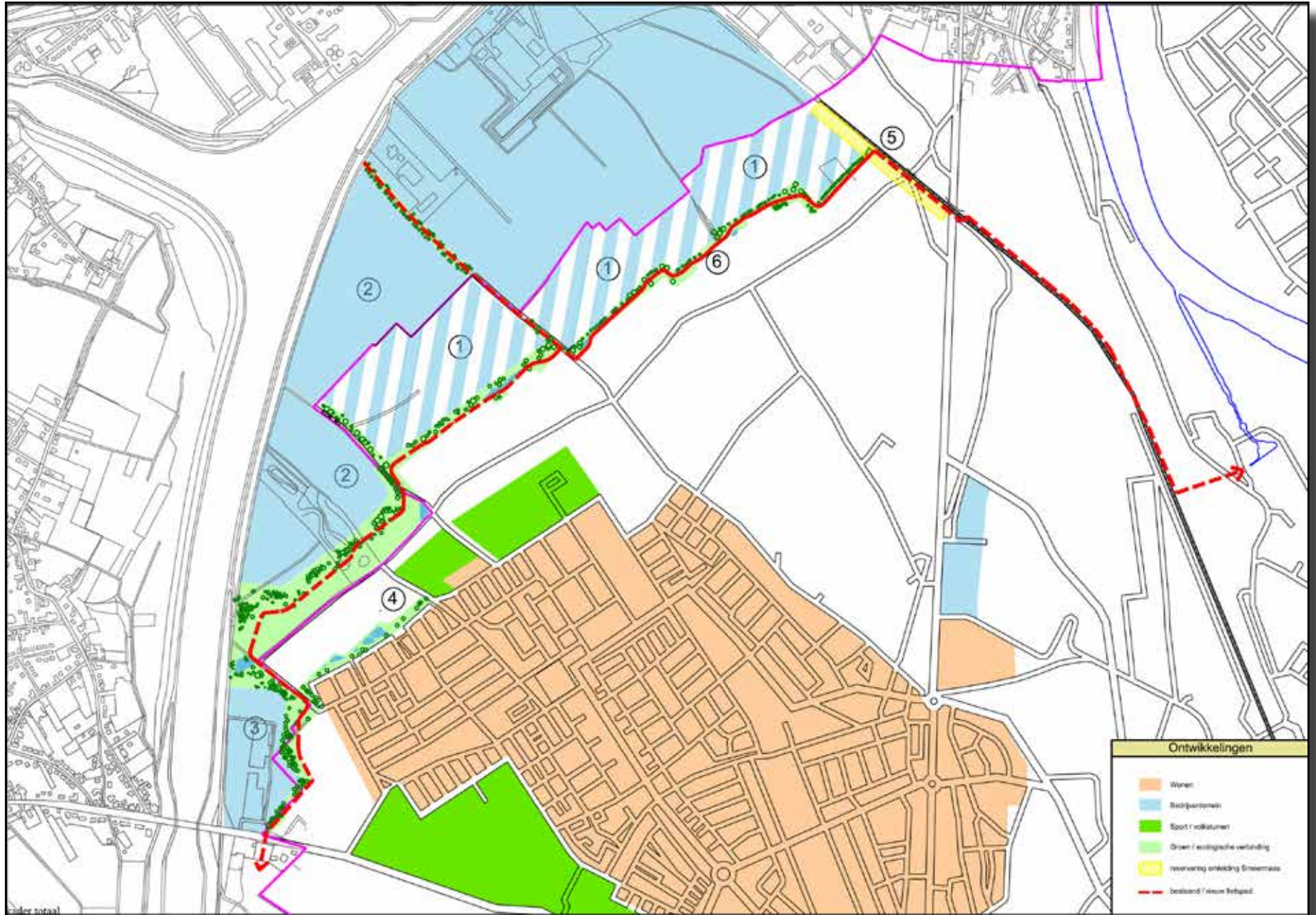
‘Door de ligging op het grensvlak van stad en land is het onderliggende (cultuur) landschap in alle gebieden zichtbaar en beleefbaar. Toch zijn in alle gebieden op verschillende plekken landschappelijke structuren doorsneden, aangetast of verdwenen. De landschappelijke dragers/ondergrond in de stad-landzones zijn een waardevol potentieel voor de ontwikkeling van deze gebieden als basis voor een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving. Waar mogelijk, herstellen en (opnieuw) zichtbaar maken van robuuste groene en blauwe structuren versterkt de identiteit en herkenbaarheid van de plek. Deze zones hebben vaak, zowel wat betreft de bebouwde als onbebouwde delen hoge cultuurhistorische waarden, dat mede de identiteit kan versterken’.

Structuurvisie Gemeente Maastricht

‘Het landschap wordt gevormd door het Zouwdal en het grensgebied met België, waarin de Dousberg ligt. Het Zouwdal wordt gedomineerd door de Belgische industrie en de grootschalige windturbines. Er vindt een uitbreiding plaats van bedrijventerrein Lanakerveld op Nederlands grondgebied. Door dit een robuuste groene rand te geven, wordt die aanblik verzacht. Maar de kracht van het Zouwdal ligt in zijn lengterichting: het zicht op de Grensmaas. Aan de randen van het Zouwdal komen nieuwe fiets- en wandelpaden, die moeten gaan aansluiten op de nieuwe fietsverbinding over de Maas bij de stuw van Borgharen. Gestreefd wordt naar een groene verbinding met de Via Regia’.

3. Ontwikkelingen

1. Bedrijventerrein Lanakerveld: Aan de Nederlandse zijde van de grens bevindt zich een reservering voor een bedrijfsterrein, bedoeld voor lokale bedrijvigheid. Met maximale bebouwingshoogtes van 10 meter en een groenstrook met fietspad beoogt het een overgang te vormen naar de Belgische industrie. In het kader van regionale afspraken wordt dit terrein momenteel beschouwd als een reservelocatie. Momenteel onderzoekt de gemeente Maastricht de haalbaarheid van de inzet van het terrein als zonneweide, voor de duur van 15-20 jaar.
2. Industriehaven ENA: De komende 10 a 15 jaar wordt het aan het Albertkanaal grenzende Belgische industrieterrain afgegraven, zodat het voor watergebonden bedrijvigheid kan worden ingezet. Het hoogteverschil met het Zouwdal zal ca 3 tot 10 meter bedragen. Momenteel wordt reeds een glooiend talud aangelegd om de toekomstige bedrijvigheid zoveel mogelijk aan het gezicht te onttrekken. Dit dient bovendien als een ecologische verbindingzone, ter compensatie voor het afgraven van het E.N.A.-terrein.
3. Uitbreiding Wienerberger: Recentelijk is er rondom de steenfabriek Wienerberger een grondwal aangelegd om de fabriek visueel en wat betreft geluid af te schermen van de woonbebouwing van Malberg.
4. Stadsrand Malberg: De stadsrand van Malberg, die gedomineerd werd door gestapelde bouw, wordt getransformeerd tot een laagbouwrand met nieuwe grondgebonden woningen. Het plan Zouwdalveste 2 is in voorbereiding. De locatie Volkstuinen komt daarna aan bod.
5. Rondweg Smeermaas: Er ligt een ruimtelijke reservering voor een mogelijk tracé van de zgn. rondweg Smeermaas. Deze loopt vanaf de Brusselseweg parallel aan de spoorlijn, om ter hoogte van de landsgrens onder de spoorlijn door, verbinding te maken met de doorgaande wegenstructuur (N77 en N78) in België.
6. Groene Ring Fietspad. In de structuurvisie 2030 van de gemeente Maastricht is het streven verwoord om een doorlopend fietspad rondom Maastricht te realiseren dat de rijkdom aan verschillende landschappen rond Maastricht beleefbaar maakt. Het tracé van dit fietspad loopt door het Zouwdal en is verbonden met het fietspad langs het Albertkanaal. Dit nieuwe ‘grenspad’ vervangt het bestaande fietspad dat na afgraving van het ENA-terrein zal verdwijnen. Ter hoogte van de van Akenweg wordt het grenspad ook verbonden met een fietspad richting Lanaken-centrum.

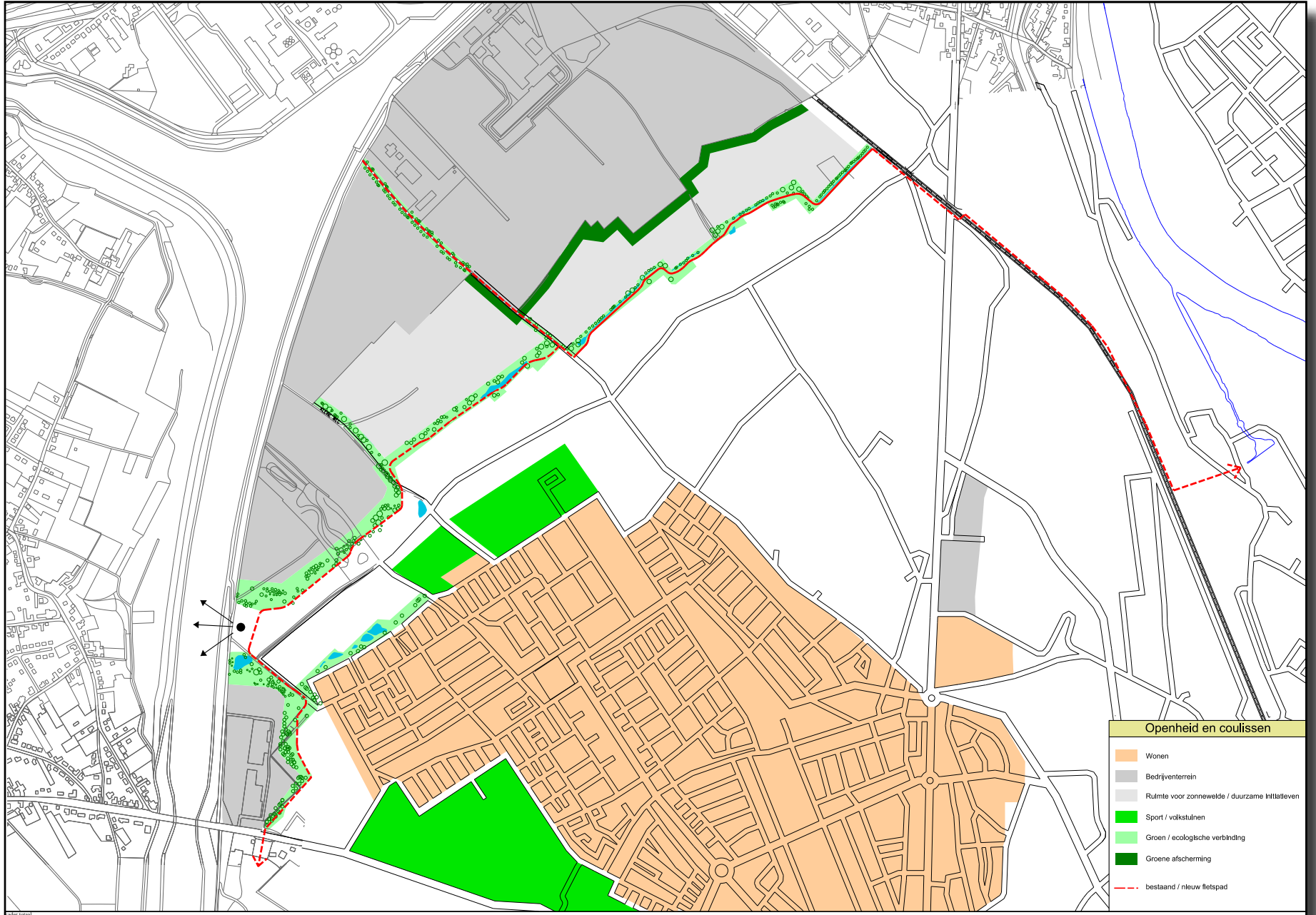
4. Herinrichting van het Zouwdal

In 2014 is door bureau Heusschen Copier in opdracht van de gemeente Maastricht een landschappelijke visie op het Zouwdal opgesteld, rekening houdende met bovengenoemde ontwikkelingen. Deze visie is sturend geweest voor de ontwikkelingen rondom het terrein van Wienerberger en het ENA –terrein en vormt de onderlegger voor toekomstige ontwikkelingen. Door bewoners is de kritiek geuit dat er binnen de visie te weinig werd gedaan aan het storende zicht van de Belgische industrie. Daarom is door de gemeente Maastricht, na overleg met de gemeente Lanaken, het plan opgevat om aan de Nederlandse zijde van de landsgrens een minimaal ca 20 meter brede groenzone aan te leggen met bomen van de eerste orde, die voor een visuele afscherming zal zorgen van de Belgische industrie en bovendien ook een ecologische functie zal vervullen.

5. Openheid en coulissen

Het Lanakerveld wordt gekenmerkt door zijn openheid en zijn agrarisch gebruik. Dat blijft ook in de toekomst het belangrijkste kenmerk van het gebied. Maar juist door zijn openheid is in de huidige situatie de Belgische industrie zeer aanwezig. Aan de noordwestzijde zal het toekomstige ENA bedrijventerrein ca 3 tot 10 meter dieper worden aangelegd. In combinatie met een licht glooiende, natuurlijk ogende grondwal met beplanting zal hier nauwelijks iets van te zien zijn. Aan de noordoostzijde zal door de bovengenoemde groenzone met bomen van de eerste orde langs de landsgrens, de visuele hinder van de Belgische industrie zoveel mogelijk worden beperkt. Op Nederlands grondgebied komt een zonneweide. De hoogte van de panelen is ca 2 m. Door een ecologische groenzone, in combinatie met een fietspad, wordt ook deze zonneweide grotendeels aan het zicht onttrokken, zowel vanuit de huidige Zouwweg als vanaf de stadsrand van Malberg. Deze ecologische groenzone loopt, in combinatie met een natuurlijk ogende glooiende grondwal door naar het zuidwesten en begrenst ook de steenfabriek van Wienerberger. De stadsrand van Malberg bestaat uit laagbouwwooningen. Vanuit het Lanakerveld worden deze aan het zicht onttrokken door de volkstuinen en de sportvelden. Ter plaatse van de nieuwe woningen van Zouwdalveste 1 en 2 komt een parkzone met verspreid staande bestaande en nieuwe bomen.

Wordt naar het noordwesten en het zuidoosten de blik vanuit het Zouwdal begrensd door nieuwe groene randen en coulissen, naar de Noordoost- en Zuidwestzijde openen zich vergezichten naar de overzijde van het Albertkanaal, het Maasdal en de Belvédèreberg.

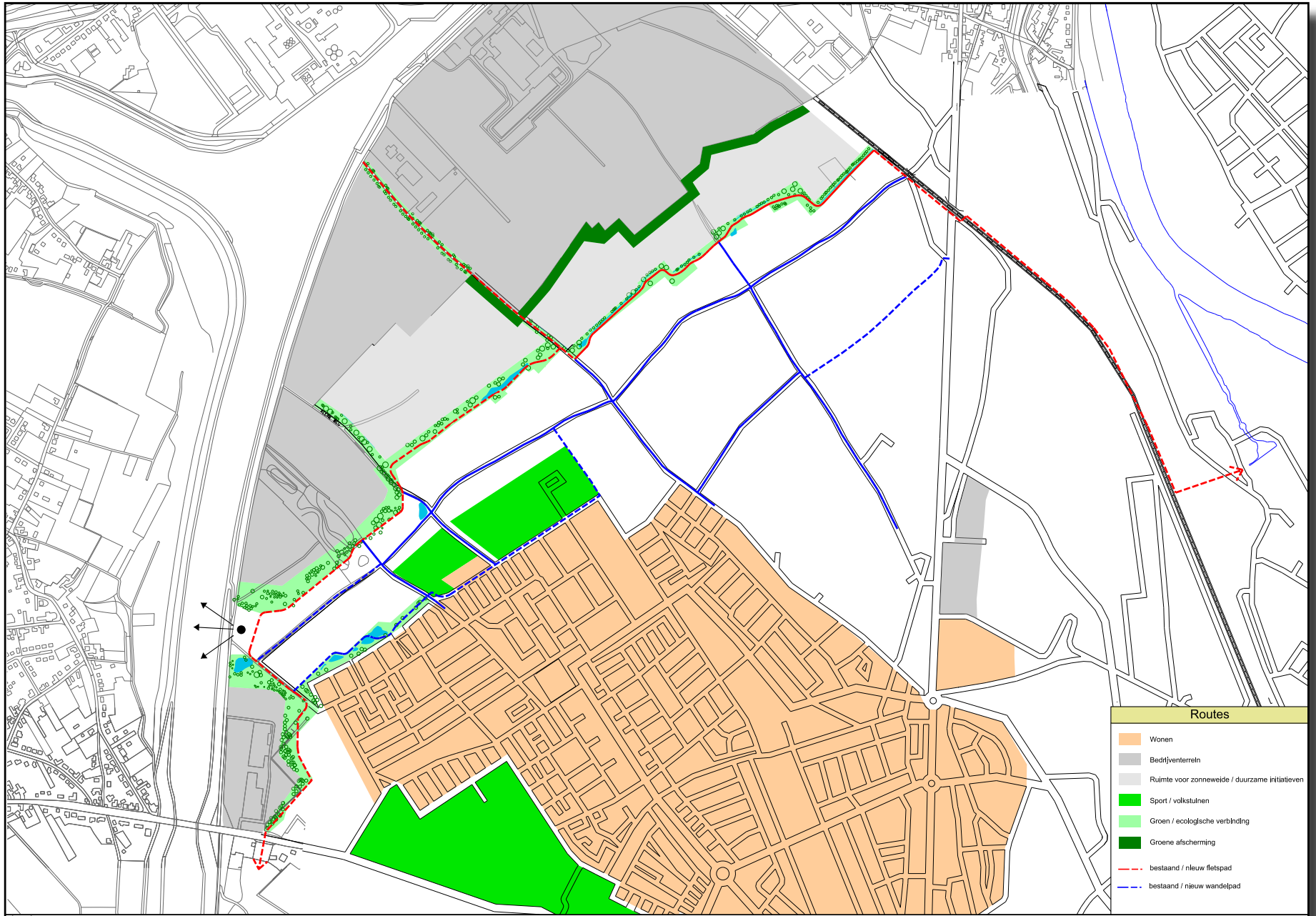

6. Routes

Vanaf de Brusselseweg komt een doorlopend fietspad langs de gehele Noordwestzijde van het gebied. Ter hoogte van het Albertkanaal buigt het bij een uitzichtpunt af naar het zuiden en loopt onderlangs de grondwal van Wienerberger door naar de Via Regia. Dit fietspad vormt een schakel in het 'Groene Ring' fietspad en geeft aansluiting op het fietspad bovenlangs het Albertkanaal. De Zouwweg blijft een onverhard wandelpad en wordt verlengd naar het uitzichtpunt bij het Albertkanaal. De Zouwweg wordt gekruist door een aantal wandelpaden, tezamen vormen zij een netwerk, waardoor verschillende 'ommetjes' mogelijk worden.

Aan de rand van Malberg fungeert de Toustruwe en in het verlengde daarvan de Cijnsruwe als een verkeersluwe wandel- en fietsroute, waarvandaan plaatselijk tussen de sportvelden en de volkstuinen door gezichten op het Zouwdal mogelijk zijn. Mogelijk wordt een wandelpad aangelegd in de huidige groenstrook tussen de Toustruwe en de sportvelden. Deze route gaat bij de Schildruwe over een deel van het terrein van de huidige volkstuinen door als wandelpad in een parkzone tussen de nieuwe woningen en het agrarische gebied.

7. Ecologie

Door de leemontginning en de uitbouw van het watergebonden regionaal bedrijventerrein Albertknoop, zoals voorzien in het Gewestelijk RUP Leemontginning (22/09/2006) zal er een barrière ontstaan in de provinciale natuurverbinding (NVB) 21 “Bilzen, Lanaken, Riemst, tussen Hoge Kempen en Sint-Pietersberg”. Deze verbinding maakt deel uit van de ecologische noord-zuidcorridor langs de Maas, Albertkanaal en Zuid-Willemsvaart. Deze ecologische corridor langs het Albertkanaal heeft een belangrijke verbindingswaarde voor diverse plant- en diersoorten.

Ter compensatie zal de provinciale NVB 21 verlegd worden van de oostelijke oever van het Albertkanaal naar het Zouwdal en zal daarbij ook functioneren als een verbinding met de Maasvallei.

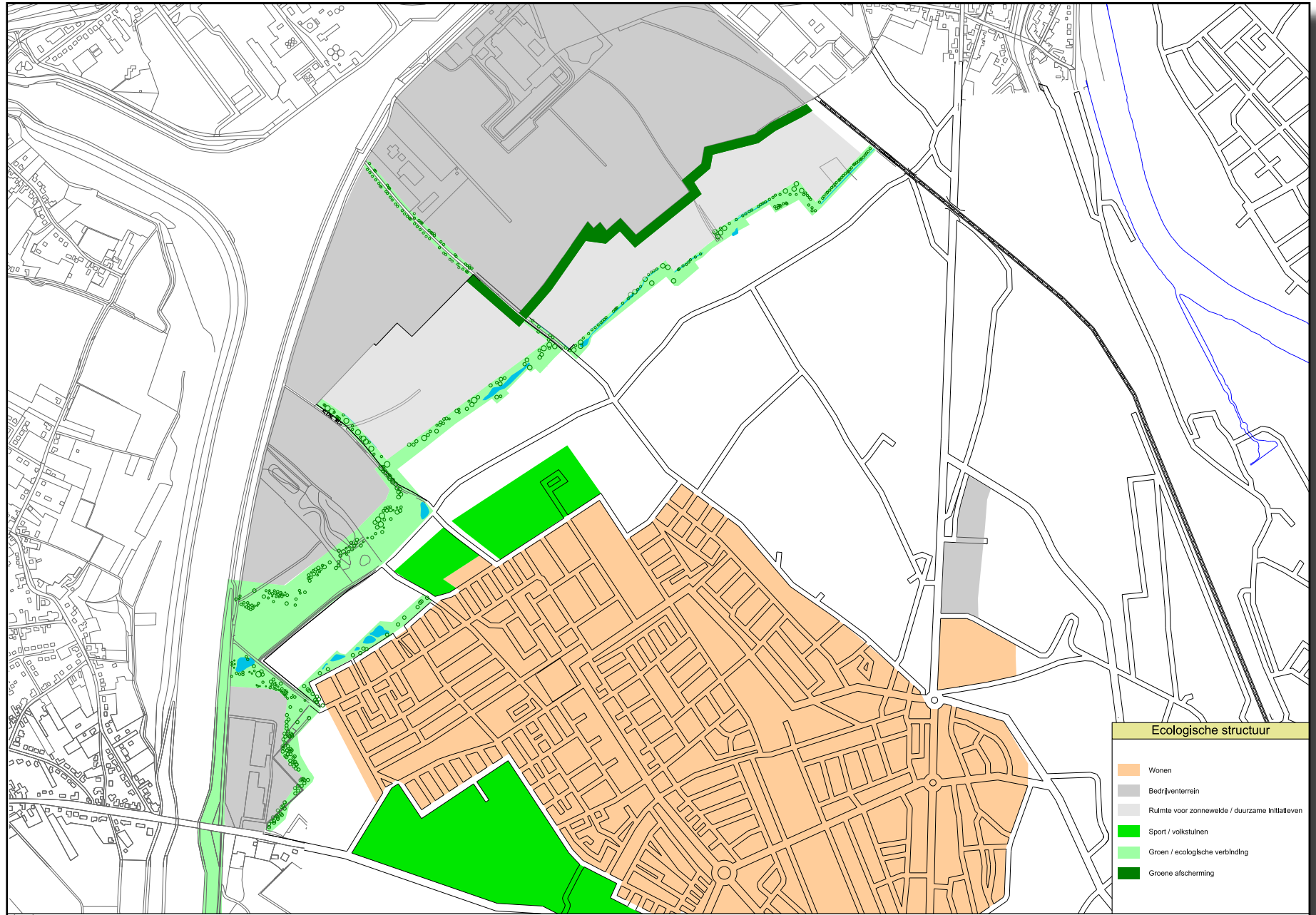
Klaverblauwtje

Koninginnepage

Voor de migratie van soorten is aan de rand van het grensoverschrijdende bedrijventerrein een lintvormige ecozone voorzien die tevens een visuele buffer vormt voor de bewoners van Malberg naar de zonneweide. Doelsoorten zijn met name de vele vlindersoorten zoals Klaverblauwtje, Boswitje, Bruin dikkopje, Bruin Blauwtje, Dwergblauwtje, Veldparelmoervlinder, Sleedoornpage, Koninginnepage, Hooibeestje en Kleine vuurvlinder. Deze vlinders zijn gebaat bij de aanleg van bosranden, struwelen, mantels en natuurlijke graslanden met aanwezigheid van diverse waard- en voedselplanten waaronder vele vlinderbloemigen. Ook de vele soorten vleermuizen zijn gebaat bij lijnvormige landschapselementen als geleiding. Andere dieren die profiteren van deze ecozone zijn de das, de levendbarende hagedis en diverse amfibieën waaronder de groene rugstreepad. Deze nieuwe ecozone kan de ecologische verbinding die de oever van het Albertkanaal nu is overnemen. De voorgestelde groenzone langs de landsgrens, die voor een visuele afscheiding van het huidige bedrijfsterrain moet zorgen, vervult ook een ecologische functie, met name voor de groene rugstreepad.

Het open middengebied tussen de ecozone en de bebouwing van Malberg blijft grotendeels agrarisch. Een landschap van kleinschalige akkers met afwisselende teelt, akkerlanden en struwelen komt in Nederland nog maar nauwelijks voor. Het Zouwdal is in die zin uniek en mede daarom van grote waarde. Met name voor vele soorten akkervogels is dit gebied onvervangbaar. Door de leemontginning en de aanleg van het grensoverschrijdend bedrijventerrein is er een behoorlijk verlies aan oppervlakte waardoor de voortdurende aanwezigheid van de vele soorten akkervogels twijfelachtig wordt. Er dienen naar mogelijkheden te worden gezocht om de omstandigheden zo te verbeteren dat handhaving of hervestiging van akkervogels wordt gestimuleerd. Belangrijke doelsoort is de Grauwe Gors. De vestiging van akkervogels kan worden vergroot door het verbeteren van de voedselsituatie door een veelsoortige teelt toe te passen op de akkers in combinatie met natuurlijke akkerlanden.

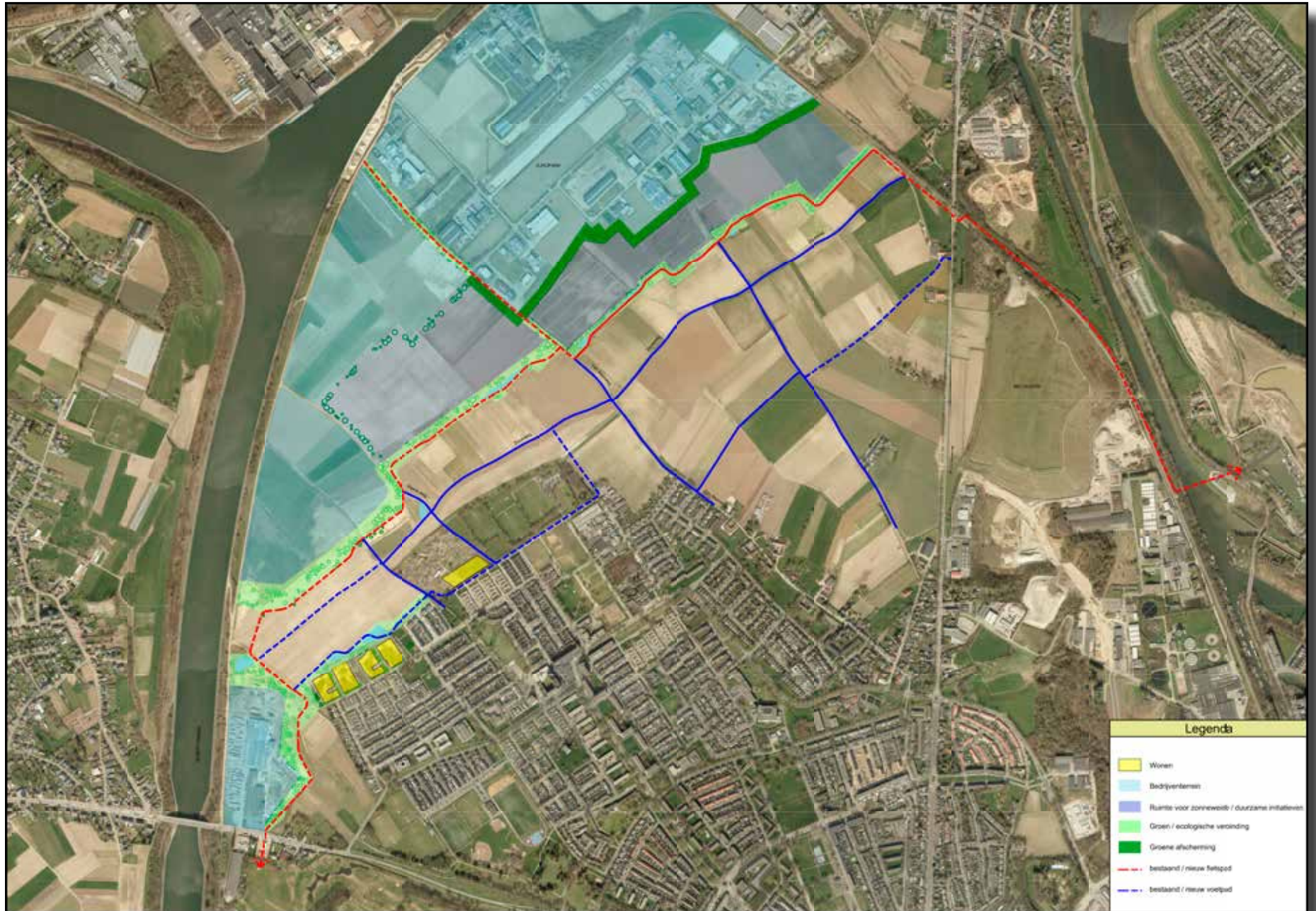

Ecologische structuur	
	Wonen
	Bedrijventrein
	Ruimte voor zonnepanelen / duurzame initiatieven
	Sport / volkstuinen
	Groen / ecologische verbinding
	Groene afscherming

8. Waterhuishouding

In het laagste punt van het Zouwdal ligt een vochtige verbindingszone. Hier kan zich een vochtminnende vegetatie ontwikkelen die ook van belang is voor de voortplanting van de diverse amfibieën. Aan de rand van het bedrijventerrein als onderdeel van de ecozone liggen op diverse plaatsen opvangbekkens voor hemelwater. Toekomstige bedrijven kunnen hun hemelwater afkoppelen op deze opvangbekkens. Door de hoger gelegen ligging van deze opvangbekkens zal het hemelwater langzaam inzigen in de bodem en zich verplaatsen naar het laagste punt van het Zouwdal.

Het hemelwater afkomstig van de bebouwing in Malberg zal zoveel mogelijk worden afgekoppeld en opgevangen in waterbekkens in de groene rand van Malberg.

Legenda	
	Wonen
	Bedrijventeren
	Ruimte voor zonnepanelen / duurzame initiatieven
	Groen / ecologische verandering
	Groene afscheuring
	bestaand / nieuw fietspad
	bestaand / nieuw voetpad